

Reģionu komitejas atzinums “Augsto tehnoloģiju start-up uzņēmumu ekosistēmas izveides veicināšanas pasākumi”

(2014/C 415/02)

Ziņotājs Markku Markkula kgs (FI/PPE), Espo pilsētas domes loceklis**I. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ**

REĢIONU KOMITEJA

Ievads

Jaunākie pētījumi⁽¹⁾ liecina, ka turpmākajos piecos gados G20 attīstīto valstu tirgos paredzams ikgadējs interneta ekonomikas pieaugums par 8 %. Turklāt lietojumprogrammu izstrādātāju skaits Eiropā no 1 miljona 2013. gadā palielināsies līdz 2,8 miljoniem 2018. gadā⁽²⁾. Atbalsta pakalpojumu un tirgvedības jomā 2013. gadā bija 1,8 miljoni darbvietu, un 2018. gadā šādu darbvietu skaits sasniegs 4,8 miljonus. Minētie dati liecina par to, ka īpaša uzmanība jāpievērš tādai parādībai kā augsto tehnoloģiju start-up uzņēmumi, kas – atbilstīgi vadīti – Eiropā varētu kļūt par īstu un piemērotu izaugsmes un darbvietu radīšanas dzinējspēku. Tomēr jāņem vērā tas, ka Eiropā uzņēmējdarbības kultūra nav veicināta sistemātiski, tāpēc turpmāk šajā ziņā jādara vairāk un jārikojas efektīvāk. Jāatzīmē, ka ES mērķu īstenošanā un uzņēmējdarbības sekmēšanā izšķiroša nozīme ir vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kas atbild par vienu trešdaļu publiskā sektora izdevumu un divām trešdaļām publiskā sektora ieguldījumu.

Galvenie apsvērumi

1. Augsto tehnoloģiju start-up uzņēmumu ekosistēmas nav iespējams priekšlaikus pilnībā izplānot vai izveidot. Ekosistēmā daudzi mainīgie lielumi nav kontrolējami. **Tomēr var minēt faktoros, kas veicina uzņēmējdarbību:** labāka aizdevumu pieejamība, efektīvs tiesiskais regulējums un nodokļu sistēma, uzņēmējdarbības kultūras veicināšana un uzņēmuma gatavība uzņemties lielāku risku. Uz šiem aspektiem Eiropas Komisija ir norādījusi vairākkārt, piemēram, “Rīcības plānā uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam”⁽³⁾. Lai augsto tehnoloģiju jomā sekmētu uzņēmējdarbību, ir vajadzīga arī infrastruktūra, kas nodrošina piekļuvi platjoslai.
2. Tāpēc nav iespējams iepriekš pateikt, kur radīsies ekosistēma. Start-up uzņēmuma izveides vietu nosaka nevis politikas veidotāji, bet gan paši uzņēmēji, vadoties pēc attīstībai izdevīgiem nosacījumiem, kas viņiem tiek piedāvāti.
3. Šādu ekosistēmu atbalstīšanā būs jāiesaista publiskā pārvalde, politikas veidotāji, uzņēmēji, akadēmiskās aprindas, studenti un visi pārējie dalībnieki, un jānodrošina šiem dalībniekiem attiecīgas zināšanas un kultūra. **Šajā sakarā izšķiroša nozīme ir izglītībai, jo cilvēki būs tie, kas nodrošinās izcilību un inovāciju.**
4. Lai neveiksmes un nepietiekamas efektivitātes risku samazinātu līdz minimumam, ar valstu līmenī veiktas koordinācijas palīdzību ir jāapvieno un jākoncentrē resursi uz atsevišķām ekosistēmām, kas izvēlētas atbilstīgi nepārprotamiem kritērijiem. Tieši reģionālais līmenis ir vispiemērotākais līmenis, kurā apsvērt resursu apvienošanas veidus.
5. Eiropā vērojama gan valstu, gan reģionālo iniciatīvu pārmērīga sadrumstalotība. Tāpēc ir vajadzīgs vienots modelis.

Datu apzināšana

Lai varētu pieņemt mērķu sasniegšanai nepieciešamos lēmumus, vajadzīga skaidra un visaptveroša informācija attiecīgajā jautājumā. Tāpēc RK uzskata, ka jāveic šādi pasākumi:

6. jāizvērtē, kas konkrēti ir paveikts, ņemot vērā, ka dažādos Eiropas reģionos jau pastāv instrumenti un/vai ir izstrādāta politika augsto tehnoloģiju start-up uzņēmumu dibināšanas veicināšanai. Tas ļautu izveidot rezultātu apkopojumu, kas būtu pārskatāms un viegli saprotams;

⁽¹⁾ BCG, “The \$ 4.2 Trillion Opportunity – the internet economy in the G-20”, 2012. gada marts.

⁽²⁾ GIGAOM RESEARCH, “Sizing the EU app economy”, 2014. gada februāris.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:LV:PDF>

7. dati jāsgrupē, lai no tiem izkristalizētu svarīgākos: tas savukārt ļautu analītiski izvērtēt reģionos jau īstenotos pasākumus un noteikt vispārējo tendenci;
8. jāizveido piemērota datubāze, kurā decentralizētas pārvaldības pārstāvji pieredzes apmaiņas nolūkā varētu ievietot paraugprakses piemērus. Tā rezultātā būtu arī iespējams veikt salīdzinošu vērtēšanu, kas būtu ļoti noderīga sevišķi tiem reģioniem, kuros tiesiskais regulējums ir nepilnīgs;
9. **jāievieš mehānismi, kas ļautu izvērtēt pasākumu iedarbību;** tādējādi varētu periodiski pārbaudīt sasniegtos rezultātus;
10. jānoskaidro, kuri ir svarīgākie ieinteresētie dalībnieki reģionālajā līmenī un kāda ir viņu loma *start-up* uzņēmumu atbalstīšanā. Šajā nolūkā varētu izmantot arī instrumentus, kas ir pieejami un tiek izmantoti citos ES projektos: Interneta uzņēmumu un *start-up* uzņēmumu ekosistēmas dinamiska apzināšana (*Dynamic Mapping of Web Entrepreneurs and Startups' ecosystem*) un Kopu novērošanas centrs (*Cluster Observatory*).

Administratīvo procedūru vienkāršošana un saskaņošana

11. Tā kā *start-up* uzņēmumu koncepcija ir saistīta ar elastīguma koncepciju, pēc iespējas vairāk jāsamazina administratīvais slogs. Vēl aizvien viena no svarīgākajām problēmām, kas jārisina, ir administratīvie šķēršļi. Tāpēc RK ierosina
 - 11.1. vienkāršot un saskaņot reģionālo tiesisko regulējumu, lai nesarežģītu valsts līmeņa regulējumu;
 - 11.2. nepārkāpjot datu aizsardzības noteikumus, tiešsaistē piedāvāt pēc iespējas plašāku lietderīgas un strukturētas informācijas klāstu;
 - 11.3. **noteikt minimālos standartus attiecībā uz sniedzamo informāciju** tā, lai informācijas adresāti varētu to izvērtēt un salīdzināt;
 - 11.4. tiešsaistē publicēt informāciju par visām veicamajām procedūrām un vienlaikus līdz minimumam novērst to dublēšanos, kā arī nodrošināt iespēju tiešsaistē veikt administratīvās procedūras;
 - 11.5. tiešsaistē nodrošināt informāciju gan attiecīgajā valsts valodā, gan arī angļu valodā.
12. Īstenojot 11.1.–11.5. punktā minētos pasākumus, būtu jāizmanto arī jau pastāvošie instrumenti, piemēram, portāls http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/

Publiskās administrācijas personāla kvalifikācijas celšana

RK uzsver, ka vispusīgā stratēģijā augsto tehnoloģiju *start-up* uzņēmumu ekosistēmu izveides veicināšanai būtu jāiekļauj šādi elementi:

13. **jāapmāca reģionālās un vietējās publiskās administrācijas personāls.** personām, kas veidos ekonomikas nākotni, jābūt sagatavotām pēc iespējas labāk un ļoti labi informētām par inovācijas jaunumiem;
14. **jāveido vietējo un reģionālo pašvaldību, kā arī ikvienas personas spējas plānot,** proti, spējas sagatavot programmu, kas ļauj sasniegt rezultātus. Ir vajadzīga arī apmācība par uzņēmējdarbību;
15. **jāizstrādā piedāvāto pakalpojumu kvalitātes vērtēšanas mehānismi,** lai tādējādi publiskā administrācija gūtu stimulus maksimāli uzlabot savu darbību;
16. jāpanāk, ka arī reģioni, tāpat kā valstu valdības, sāk **domāt par digitālo dimensiju.** Tas ļautu arī uzlabot efektivitāti un iedzīvotājiem sniegtos pakalpojumus;
17. jāiegulda lielāki pūliņi, lai panāktu, ka katrs reģions, līdzīgi kā visas dalībvalstis, ieceļ **digitalizācijas stratēģijas vadītāju (Chief Digital Officer).** Minētie vadītāji, pieņemti pastāvīgā pilna laika darbā, rūpētos par to, lai digitālo jauninājumu ietekme būtu pēc iespējas plašāka un efektīvāka;
18. **reģionālie dati jāpublisko atbilstīgi datu aizsardzības noteikumiem.** Tie ir ļoti svarīgi *start-up* uzņēmumiem. Reģionālo datu publiskošana palielinātu pārredzamību un uzticēšanos. Tādējādi palielinātos arī izdevība inovatīviem uzņēmumiem apzināt potenciālās iespējas;

19. visiem reģioniem vajadzētu izvirzīt vismaz dažus kvantitatīvus mērķus attiecībā uz gudru izaugsmi un *start-up* ekosistēmu veidošanu augsto tehnoloģiju jomā; vai arī tiem būtu jāievieš uz kvalitāti orientēta pieeja, kas atbalstītu tādas pozitīvas pārmaiņas, kuras veicinātu mērķu sasniegšanu;

20. politikas pasākumu uzraudzīšana un vērtēšana būtu jāuztic īpašai tehniskajai komitejai, kuras sastāvā būtu neatkarīgi eksperti. Pēc novērtējuma pabeigšanas visiem reģioniem būtu jāpublicē **periodisks ziņojums (vismaz vienreiz gadā) par panākumiem izvirzīto mērķu īstenošanā**. Šajā ziņojumā vispirmām kārtām būtu jāanalizē reģiona RIS3 pārdomātas specializācijas stratēģija, īpašu uzmanību pievēršot panākumiem inovatīvas ekosistēmas izveides jomā, izaugsmi veicinošiem pasākumiem un jaunu, ļoti sekmīgu uzņēmumu izveidei. Ziņojuma otrs mērķis ir Eiropā šajā jomā sekmēt pasākumu saskaņošanu. Tomēr ziņojums nedrīkstētu radīt vietējā un reģionālā līmeņa dalībniekiem papildu administratīvo slogu;

21. reģionālajā un vietējā līmenī savlaicīgi jāizveido atbilstīgs statistikas pamats, un **jānosaka reģionālie progresā rādītāji, kas nepieciešami sasniegto rezultātu novērtēšanai**. Mērķis ir izprast, kuri politikas pasākumi ir bijuši visefektīvākie un kuri – mazāk efektīvi, un attiecīgi izstrādāt turpmāko politiku.

Uzņēmējdarbības apguves atbalstīšana un inovācijas veicināšana

Empīriskie dati liecina, ka starp veiksmīgu uzņēmējdarbību un uzņēmēja izglītības līmeni pastāv pozitīva saikne neatkarīgi no iegūtās izglītības ⁽⁴⁾. Saskaņā ar dažu dalībvalstu datiem tikai 1 % magistrantūras absolventu piecus gadus pēc studiju beigšanas apgalvo, ka ir uzņēmēji. Turklāt aizvien lielāka plaša veidojas starp darba devēju vajadzībām un darbaspēka prasmēm: Eiropā 26 % darba devēju nevar aizpildīt vakantās vietas, jo darbaspēkam trūkst vajadzīgo prasmju ⁽⁵⁾. Tāpēc RK uzsver, ka svarīgi ir šādi aspekti:

22. vajadzīga **kontaktiestāde, kas pastāvīgi nodarbojas ar uzņēmējdarbības kultūras popularizēšanu**. Šo kultūru varētu veicināt reāli veiksmes stāsti. Visā Eiropā jaunieši būtu jāinformē par to, kādas iespējas mūsdienās paveras, pateicoties jaunajām tehnoloģijām;

23. **jāveicina proaktīva jauniešu nostāja**, jālikvidē kultūras un psiholoģiskie šķēršļi, kas traucē uzņēmējdarbības uzsākšanai. Tas nozīmē, ka vajadzīga vispusīga uzņēmējdarbības izglītības stratēģija, kā jau uzsvērts RK atzinumā par tematu "Izglītības pārvērtēšana" ⁽⁶⁾;

24. **jārada entuziasms dibināt uzņēmumus**. Veiksmīgi uzņēmēji, kuru darbība patiesi ietekmē cilvēku dzīvi, būtu jāsuminā un jāņem par piemēru. Mums vajadzīgi stimuli gan uzņēmējdarbībai, gan inovācijai;

25. **uzņēmumu inkubatoriem jāklūst par neatņemamu izglītības programmas sastāvdaļu, un izglītība jāsaista ar uzņēmējdarbības vidi**. Tas ļautu studentiem izbaudīt, ko nozīmē uzņēmuma vadības uzņemšanās, un vienlaikus nepārtraukt studijas, kuras – uzņēmējdarbības neveiksmes gadījumā – viņiem būtu drošs pamats;

26. **jāatbalsta sadarbībā ar uzņēmumiem piedāvātās izglītības programmas**, kurām ir starptautiska ievirze, kuras paredzētas *start-up* uzņēmumiem un uzņēmumiem ar strauju izaugsmi un kurās jaunākie atklājumi tehnikas, uzņēmējdarbības un dizaina jomā apvienoti ar uzņēmējdarbības atklāšanas procesu (*entrepreneurial discovery*); tās nes labumu attiecīgajai teritorijai un ir pierādījušas savu spēju sniegt izcilus rezultātus.

27. lai nodrošinātu, ka dažādas izglītības un arodapmācības programmas reāli atbilst tirgus vajadzībām, viens no piemērotiem kritērijiem varētu būt **līdzfinansējums un/vai daļēja izmaksu segšana**: uzņēmumi varētu ieguldīt – un dažu programmu gadījumā ir svarīgi, lai uzņēmumi iegulda – līdzekļus un demonstrē, ka patiešām tic konkrētajai iniciatīvai. Ideāli šādās programmās sadarbotos pārstāvji no uzņēmumiem, kas ir aktīvi dažādos reģionos un dažādās nozarēs, programmas viņiem nodrošinātu pieeju jaunākajām idejām un tehnikai un ģenerētu partnerības projektus starp uzņēmumiem un izglītības un pētniecības iestādēm;

⁽⁴⁾ Eiropas Komisija, "Effects and impact of entrepreneurship programmes in higher education", 2012. gada marts.

⁽⁵⁾ McKinsey Global Institute, "Help wanted: The future of work in advanced economies", 2012. gada marts (autori: James Manyika, Susan Lund, Byron Auguste, Sreenivas Ramaswamy).

⁽⁶⁾ CoR2392/2012.

28. Turklāt būtu jāharmonizē šādu programmu akreditācija.

29. Ļoti svarīgi ir veidot sinerģiju starp dažādiem uzņēmējdarbības atbalstam paredzētiem ES projektiem, it sevišķi starp pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", Uzņēmumu un MVU konkurētspējas programmu (COSME), ES strukturālajiem un investīciju fondiem.

Pārdomāta ekosistēmu specializācija

RK atgādina par turpmāk izklāstītajiem aspektiem, kas jau bija minēti agrāk pieņemtajā atzinumā "Inovācijas plaisas mazināšana" ⁽⁷⁾.

30. Stratēģijā "Eiropa 2020" ES Padome ir uzsvērusi pārdomātas specializācijas izšķirošo nozīmi. ES celvedī par pētniecības un inovācijas stratēģijām pārdomātai specializācijai (RIS3) šīs stratēģijas ir definētas kā integrētas programmas, kuru mērķis ir pārveidot konkrētas vietas ekonomiku.

31. Pārdomātas specializācijas forumam (S3 platformai) vairāk jāatbalsta vietējā un reģionālā līmeņa pasākumi un īpaša uzmanība jāpievērš mazāk attīstītajiem reģioniem. Tas galvenokārt nozīmē tādu procesu atbalstīšanu, kas vērsti uz to, lai reģionos apzinātu augstu pievienoto vērtību nesošas darbības. Tas arī nodrošina vislabākās iespējas stiprināt reģiona konkurētspēju un iespējas īstenot tādas politikas pasākumus, kuri visvairāk nepieciešami pārdomātu specializācijas stratēģiju izstrādei šajos reģionos.

32. RK uzsver, ka ir svarīgi piešķirt ES un reģionālā līmeņa finansējumu inovācijas un ražošanas ekosistēmām, kurām ir spēcīgas vietējās, reģionālās vai pārreģionālās iezīmes.

Citi lietderīgi pasākumi

RK visnotaļ mudina dažādu dalībvalstu reģionus veikt šādus pasākumus:

33. **koordinēt dažādu ekosistēmas dalībnieku pasākumus.** Publisko administrāciju galvenais pienākums ir veicināt kontaktus un veidot sadarbību starp ekosistēmas dalībniekiem;

34. **veikt vairāk publisko iepirkumu no MVU, kas darbojas augsto tehnoloģiju jomā.** Visā ES teritorijā lielākā daļa publisko iepirkumu ir lielu starptautisko uzņēmumu rokās. Pēc iespējas ātrāk jāpielāgojas jaunajās publiskā iepirkuma direktīvās ⁽⁸⁾ paredzētajiem noteikumiem, ar ko būtiski uzlabo MVU piekļuvi tirgum;

35. censties piesaistīt vadošos uzņēmumus augsto tehnoloģiju jomā, jo tas palielinātu tehnisko talantu skaitu un radītu plašāku pozitīvu ietekmi. Visas darbības būtu jāplāno, izmantojot vienotu satvaru, kas aptvertu ne tikai vietējo līmeni.

Briselē, 2014. gada 7. oktobrī

Reģionu komitejas
priekšsēdētājs

Michel LEBRUN

⁽⁷⁾ CdR 2414/2012 fin.

⁽⁸⁾ Direktīva 2014/24/ES, ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK, un Direktīva 2014/25/ES, ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK.